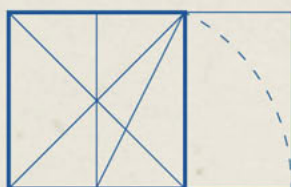

SZYMON GODAWA

Osobowość i kompetencje wychowawcze oligofrenopedagogów

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Dr Szymon Godawa – psycholog, pedagog i terapeuta. Pracownik Uniwersytetu Śląskiego, adiunkt na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji, kierownik studiów podyplomowych w zakresie edukacji i rehabilitacji osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Zainteresowania: pedagogika alternatywna, przedszkola leśne, pedagogika specjalna (w szczególności autyści), *Gestalt*. Amator biegów górskich, wegetarianin.

**Osobowość
i kompetencje wychowawcze
oligofrenopedagogów**

SZYMON GODAWA

**Osobowość
i kompetencje wychowawcze
oligofrenopedagogów**

Recenzent

Joanna Madalińska-Michalak

Spis treści

Wstęp	7
1. Osobowość pedagogów specjalnych	11
1.1. Pojęcie i teorie osobowości	13
1.2. Sposoby badania osobowości ludzi dorosłych	23
1.3. Cechy osobowości oligofrenopedagogów	26
2. Kompetencje pedagogów specjalnych	33
2.1. Pojęcie kompetencji	33
2.2. Kompetencje pedagogów specjalnych	36
2.3. Kompetencje wychowawcze oligofrenopedagogów	40
3. Metodologiczne podstawy badań własnych	45
3.1. Przedmiot i cele badań	45
3.2. Problemy oraz hipotezy badawcze	46
3.3. Zmienne i wskaźniki	49
3.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze	59
3.5. Dobór grupy badanej i jej charakterystyka, przebieg badań	62
4. Oligofrenopedagdy w opiniach oligofrenopedagogów – wywiady grupowe	67
5. Cechy osobowości oligofrenopedagogów – analiza ilościowa	86
6. Kompetencje wychowawcze oligofrenopedagogów – analiza ilościowa	106
7. Zobaczyć więcej – studia przypadków oligofrenopedagogów	134
8. Kompetencje i osobowość oligofrenopedagogów – opinie rodziców	153
9. Podsumowanie wyników badań	158
Zakończenie	163

Aneks	165
Bibliografia	169
Spis tabel	185
Summary	189

Wstęp

Dzisiejsze nieśmiałe dziecko to to, z którego wczoraj się śmialiśmy.
Dzisiejsze okrutne dziecko to to, które wczoraj biliśmy.
Dzisiejsze dziecko, które oszukuje, to to, w które wczoraj nie wierzyliśmy.
Dzisiejsze zbuntowane dziecko to to, nad którym się wczoraj znęcaliśmy.
Dzisiejsze zakochane dziecko to to, które wczoraj pieściliśmy.
Dzisiejsze roztropne dziecko to to, któremu wczoraj dodawaliśmy otuchy.
Dzisiejsze serdeczne dziecko to to, któremu wczoraj okazywaliśmy miłość.
Dzisiejsze mądre dziecko to to, które wczoraj wychowaliśmy.
Dzisiejsze wyrozumiałe dziecko to to, któremu wczoraj przebaczyliśmy.
Dzisiejszy człowiek, który żyje miłością i pięknem, to dziecko, które wczoraj żyło radością.

Ronald Russell

Przedstawione w książce badania nad kompetencjami i osobowością oligofrenopedagogów zostały zainspirowane moim kilkuletnim doświadczeniem w pracy z pedagogami specjalnymi i ze słuchaczami studiów podyplomowych w zakresie oligofrenopedagogiki. Szczególną uwagę zwracałem na trudne zachowania podczas zajęć warsztatowych, opór przed pracą grupową, małą otwartość na doświadczenia, problemy z kreatywnością, motywacje do podejmowania studiów na kierunkach pedagogicznych i wypalenie zawodowe pojawiające się u coraz młodszych nauczycieli.

Refleksja nad wymienionymi kwestiami skłoniła mnie do zadania pytań o to, jakie jest przygotowanie absolwentów do pracy z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie oraz czy mają oni należyte predyspozycje i kompetencje, by zajmować się tak wymagającym dzieckiem. Z moich obserwacji wynika, że nauczyciele wykazują się odpowiednim zasobem wiedzy (co podlega weryfikowaniu w toku studiów i awansów zawodowych). Warto się więc zastanowić, jakie przymioty i kompetencje wychowawcze oligofrenopedagogów warunkują ich skuteczną pracę z uczniem i jego rodziną.

Po wykonaniu kwerendy źródłowej na temat osobowości nauczycieli można dojść do wniosku, że poświęca się temu pojęciu wiele miejsca¹, jednak nie

¹ Zob. np. H. Borzyszkowska: *Osobowość pedagoga specjalnego*. „Szkoła Specjalna” 1983, nr 1; J. Dawid: *O duszy nauczycielstwa*. Wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1948; M. Grzegorzewska:

napotkamy analiz dotyczących oligofrenopedagogów z punktu widzenia psychologii osobowości. Przyczyny owej luki można upatrywać m.in. w braku formalnych możliwości przeprowadzania diagnozy osobowości przez pedagogów, a także w znikomym odsetku psychologów zajmujących się tym zagadnieniem. Ponadto aby dokonać prawidłowych analiz osobowości przedstawiciele omawianego tu zawodu, należy uwzględnić różne stanowiska formułowane na gruncie psychologii, pedeutologii ogólnej i pedagogiki specjalnej; praca taka musi mieć zatem charakter interdyscyplinarny. Z kolei problematyka kompetencji nauczyciela, a w szczególności oligofrenopedagoga, jest szeroko opisywana w literaturze przedmiotu, zwłaszcza z perspektywy kompetencji pożądaných. Dziedzina ta powinna zostać uzupełniona o badania, które weryfikują postulaty, czyli odsłaniają rzeczywiste kompetencje².

Niniejszej książce nadałem strukturę typową dla opracowań empirycznych. W pierwszym rozdziale omówiłem pojęcie osobowości, teorie osobowości, sposoby jej badania i właściwości osobowościowe oligofrenopedagoga. Drugi rozdział poświęciłem analizie kompetencji pedagogów, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji wychowawczych oligofrenopedagogów. W części metodologicznej – przyjąwszy klasyczny model poznania naukowego i procedur badawczych – najpierw wskazałem cel oraz przedmiot badań, sprecyzowałem problemy badawcze i hipotezy, a w dalszej kolejności wybrałem metody, techniki i narzędzia, określiłem teren i organizację badań³. W głównej części książki, zawierającej pięć rozdziałów, zaprezentowałem wyniki badań fokusowych, które dotyczyły charakterystyki oligofrenopedagogów, analizy ilościowe wybranych cech osobowości i kompetencji przedstawicieli tego zawodu, studia przypadków obejmujące cztery nauczycielki wyłonione z badań ilościowych, a wreszcie opinie rodziców dzieci z niepełnosprawnością intelektualną na temat predyspozycji pedagogów specjalnych.

Listy do młodego nauczyciela. Cykl I–III. Wyd. WSPS, Warszawa 1996; K. Plutecka: *Kompetencje zawodowe surdopedagoga z wadą słuchu.* Wyd. Impuls, Kraków 2006; Z. Kosyrz: *Osobowość wychowawcy. Być wychowawcą w zmiennych i dynamicznych warunkach życia społecznego.* Wyd. Pedagogium, Warszawa 2005; M. Kreutz: *Osobowość nauczyciela-wychowawcy.* W: W. Okoń (red.): *Osobowość nauczyciela. Rozprawy J. Wł. Dawida, Z. Mysłakowskiego, St. Szumana, M. Kreutza, St. Baley.* PZWS, Warszawa 1959; H. Kwiatkowska: *Pedeutologia.* WAiP, Warszawa 2008.

² Tematykę tę podejmują np. M. Balukiewicz: *Szkic sylwetki nauczyciela szkoły specjalnej.* W: M. Balukiewicz, A. Stankowski (red.): *O trudnej sztuce bycia razem, czyli różne oblicza integracji.* Wyd. Impuls, Kraków 2006; M. Grzegorzewska: *Listy do młodego nauczyciela...;* Z. Gajdzica: *Kształcenie pedagogów specjalnych a jakość ich pracy w kontekście integracyjnej i segregacyjnej formy edukacji specjalnej.* W: Z. Palak, A. Bujnowska (red.): *Kompetencje pedagoga specjalnego. Aktualne wyzwania teorii i praktyki.* Wyd. UMCS, Lublin 2008; A. Zamkowska: *Kompetencje nauczyciela wymagane w pracy z uczniem z upośledzeniem umysłowym w procesie edukacji inkluzyjnej.* W: Z. Palak, A. Bujnowska (red.): *Kompetencje pedagoga specjalnego...*

³ Zob. T. Pilch, T. Bauman: *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe.* Wyd. Żak, Warszawa 2001; K. Rubacha: *Metodologia badań nad edukacją.* WAiP, Warszawa 2008; M. Łobocki: *Metody i techniki badań pedagogicznych.* Wyd. Impuls, Kraków 2010.

Jak wspomniałem, interdyscyplinarna analiza osobowości i kompetencji tych ostatnich musi łączyć obszary psychologii osobowości, pedagogiki specjalnej oraz – wyjątkowo tu istotnej – pedeutologii. W badaniach szczególną uwagę poświęcić należy cechom takim jak neurotyczność, otwartość na doświadczenia, sumienność, ugodowość, ekstrawersja⁴, a także kompetencjom wychowawczym, mianowicie komunikacyjnym, kreatywnym, współdziałania i moralnym. Elementy te wydają się kluczowe w zawodzie oligofrenopedagoga – osoby wspierającej podopiecznego w rozwiązywaniu problemów, kompetentnej w zakresie komunikacji, wchodzącej w rolę animatora procesu wychowania, konstruktora sylwetki ucznia i twórcy optymalnych warunków jego funkcjonowania⁵. Ponadto wyżej wymienione cechy i kompetencje najbardziej przyczyniają się do umożliwienia wychowankom wszechstronnego rozwoju osobistego, wyrównywania ich braków oraz przygotowania ich do życia społecznego i zawodowego⁶.

Kompleksowe podejście do osobowości i kompetencji wychowawczych polega na ujęciu tej tematyki z różnych perspektyw, w omawianym wypadku – zarówno z perspektywy rodzica dziecka znajdującego się pod opieką danego specjalisty, jak i z perspektywy naukowej, tzn. psychologii osobowości, pedeutologii i oligofrenopedagogiki. Takie spojrzenie na oligofrenopedagoga pozwala dotrzeć do najistotniejszych jego cech, stworzyć wielowymiarowy obraz jego postaci. Podjąwszy nakreśloną tu problematykę, żywię nadzieję, że publikacja ta będzie pomocna pracownikom naukowym, a także pedagogom i studentom pedagogiki (szczególnie pedagogiki specjalnej) poszukującym odpowiedzi na pytania, w jakim kierunku powinien przebiegać ich rozwój i czym powinien się charakteryzować nauczyciel skutecznie pracujący z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną.

Książka stanowi monografię podoktorską. Dysertacja pt. *Kompetencje wychowawcze i predyspozycje osobowościowe oligofrenopedagogów* powstała pod kierunkiem prof. dr. hab. Zenona Gajdzicy oraz dr Anny Porczyńskiej (promotorki pomocniczej). Recenzentkami były prof. dr hab. Janina Wyczęsany i prof. dr hab. Małgorzata Sekułowicz, a obrona rozprawy nastąpiła w 2014 r. na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego.

⁴ Zob. L.A. Pervin, O.P. John: *Osobowość. Teoria i badania*. Wyd. UJ, Kraków 2002, s. 268–270.

⁵ Zob. E. Minczakiewicz: *Aksjologiczny i społeczny wymiar nauczycielskiej służby w świetle wyzwań reformowanej polskiej edukacji i potrzeb rozwijającego się systemu kształcenia integracyjnego*. W: B. Jodłowska (red.): *Idea integracji a wychowanie. Ku pedagogice integralnej*. Wyd. Impuls, Kraków 2004, s. 129–152.

⁶ Zob. M. Grzegorzewska: *Pedagogika specjalna. Skrypt wykładów*. Wyd. PIPS, Warszawa 1964.

Spis tabel

Tabela 1.	Zestawienie głównych założeń wybranych teorii uczenia się	21
Tabela 2.	Wykaz zmiennych i ich wskaźników przyjętych w badaniach w kontekście pytań i hipotez badawczych	50
Tabela 3.	Wykształcenie badanych	65
Tabela 4.	Synteza wyników dyskusji grupowych	84
Tabela 5.	Cechy osobowości – wybrane dane	86
Tabela 6.	Cechy osobowości – wyniki ogólne	87
Tabela 7.	Neurotyczność a płeć oligofrenopedagogów	88
Tabela 8.	Ekstrawersja a płeć oligofrenopedagogów	88
Tabela 9.	Otwartość na doświadczenia a płeć oligofrenopedagogów	88
Tabela 10.	Sumiennność a płeć oligofrenopedagogów	89
Tabela 11.	Ugodowość a płeć oligofrenopedagogów	89
Tabela 12.	Cechy osobowości z podziałem ze względu na płeć badanych	89
Tabela 13.	Wyniki testu U Manna–Whitneya dla cech osobowości z podziałem na płeć	90
Tabela 14.	Cechy osobowości kobiet i mężczyzn (wyniki przeliczone)	91
Tabela 15.	Korelacje tau Kendalla dla wieku i cech osobowości	91
Tabela 16.	Cechy osobowości z podziałem według kategorii wiekowych (wyniki przeliczone)	92
Tabela 17.	Neurotyczność a tryb uzyskania kwalifikacji	93
Tabela 18.	Ekstrawersja a tryb uzyskania kwalifikacji	93
Tabela 19.	Otwartość na doświadczenia a tryb uzyskania kwalifikacji	93
Tabela 20.	Sumiennność a tryb uzyskania kwalifikacji	94
Tabela 21.	Ugodowość a tryb uzyskania kwalifikacji	94
Tabela 22.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – neurotyczność a tryb uzyskania kwalifikacji	94
Tabela 23.	Analiza <i>post hoc</i> – neurotyczność a tryb uzyskania kwalifikacji	95
Tabela 24.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – ekstrawersja a tryb uzyskania kwalifikacji	95
Tabela 25.	Analiza <i>post hoc</i> – ekstrawersja a tryb uzyskania kwalifikacji	95
Tabela 26.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – otwartość na doświadczenia a tryb uzyskania kwalifikacji	96

Tabela 27. Analiza <i>post hoc</i> – otwartość na doświadczenia a tryb uzyskania kwalifikacji	96
Tabela 28. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – sumienność a tryb uzyskania kwalifikacji	96
Tabela 29. Analiza <i>post hoc</i> – sumienność a tryb uzyskania kwalifikacji	97
Tabela 30. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – ugodowość a tryb uzyskania kwalifikacji	97
Tabela 31. Analiza <i>post hoc</i> – ugodowość a tryb uzyskania kwalifikacji	97
Tabela 32. Poziomy cech osobowości z podziałem ze względu na tryb uzyskania kwalifikacji	99
Tabela 33. Neurotyczność a miejsce pracy	99
Tabela 34. Ekstrawersja a miejsce pracy	100
Tabela 35. Otwartość na doświadczenia a miejsce pracy	100
Tabela 36. Sumienność a miejsce pracy	100
Tabela 37. Ugodowość a miejsce pracy	101
Tabela 38. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – neurotyczność a miejsce pracy	101
Tabela 39. Analiza <i>post hoc</i> – neurotyczność a miejsce pracy	101
Tabela 40. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – ekstrawersja a miejsce pracy	102
Tabela 41. Analiza <i>post hoc</i> – ekstrawersja a miejsce pracy	102
Tabela 42. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – otwartość na doświadczenia a miejsce pracy	102
Tabela 43. Analiza <i>post hoc</i> – otwartość na doświadczenia a miejsce pracy.	103
Tabela 44. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – sumienność a miejsce pracy	103
Tabela 45. Analiza <i>post hoc</i> – sumienność a miejsce pracy	103
Tabela 46. Wyniki testu Kruskala–Wallisa – ugodowość a miejsce pracy	104
Tabela 47. Analiza <i>post hoc</i> – ugodowość a miejsce pracy	104
Tabela 48. Cechy osobowości a miejsce pracy	105
Tabela 49. Kompetencje wychowawcze – wybrane dane	106
Tabela 50. Kompetencje wychowawcze – wyniki ogólne	107
Tabela 51. Wyniki badania kreatywności – podział ze względu na płeć	108
Tabela 52. Wyniki badania współdziałania – podział ze względu na płeć	108
Tabela 53. Wyniki badania moralności – podział ze względu na płeć	108
Tabela 54. Wyniki badania komunikatywności – podział ze względu na płeć	109
Tabela 55. Wartości prawdopodobieństw dla kompetencji i obu płci	109
Tabela 56. Wyniki testu U Manna–Whitneya dla obu płci	109
Tabela 57. Kompetencje wychowawcze kobiet i mężczyzn (wyniki przeliczone)	110
Tabela 58. Kompetencje wychowawcze w kategoriach wiekowych (wyniki przeliczone)	111
Tabela 59. Korelacje tau Kendalla dla wieku i kompetencji wychowawczych	111
Tabela 60. Wyniki dla kreatywności z podziałem ze względu na tryb uzyskania kwalifikacji	113
Tabela 61. Wyniki dla współdziałania z podziałem ze względu na tryb uzyskania kwalifikacji	113
Tabela 62. Wyniki dla moralności z podziałem ze względu na tryb uzyskania kwalifikacji	114

Tabela 63.	Wyniki dla komunikatywności z podziałem ze względu na tryb uzyskania kwalifikacji	114
Tabela 64.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – kreatywność a tryb uzyskania kwalifikacji	114
Tabela 65.	Analiza <i>post hoc</i> – kreatywność a tryb uzyskania kwalifikacji	115
Tabela 66.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – współdziałanie a tryb uzyskania kwalifikacji	115
Tabela 67.	Analiza <i>post hoc</i> – współdziałanie a tryb uzyskania kwalifikacji	115
Tabela 68.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – moralność a tryb uzyskania kwalifikacji	116
Tabela 69.	Analiza <i>post hoc</i> – moralność a tryb uzyskania kwalifikacji	116
Tabela 70.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – komunikatywność a tryb uzyskania kwalifikacji	116
Tabela 71.	Analiza <i>post hoc</i> – komunikatywność a tryb uzyskania kwalifikacji	117
Tabela 72.	Poziomy kompetencji wychowawczych z podziałem na tryb uzyskania kwalifikacji	118
Tabela 73.	Kreatywność a miejsce pracy	119
Tabela 74.	Współdziałanie a miejsce pracy	119
Tabela 75.	Moralność a miejsce pracy	119
Tabela 76.	Komunikatywność a miejsce pracy	119
Tabela 77.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – kreatywność a miejsce pracy	120
Tabela 78.	Analiza <i>post hoc</i> – kreatywność a miejsce pracy	120
Tabela 79.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – współdziałanie a miejsce pracy	120
Tabela 80.	Analiza <i>post hoc</i> – współdziałanie a miejsce pracy	121
Tabela 81.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – moralność a miejsce pracy	121
Tabela 82.	Analiza <i>post hoc</i> – moralność a miejsce pracy	121
Tabela 83.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – komunikatywność a miejsce pracy	122
Tabela 84.	Analiza <i>post hoc</i> – komunikatywność a miejsce pracy	122
Tabela 85.	Kompetencje wychowawcze a miejsce pracy	123
Tabela 86.	Kreatywność a status partnerski	124
Tabela 87.	Współdziałanie a status partnerski	124
Tabela 88.	Moralność a status partnerski	124
Tabela 89.	Komunikatywność a status partnerski	125
Tabela 90.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – kreatywność a status partnerski	125
Tabela 91.	Analiza <i>post hoc</i> – kreatywność a status partnerski	125
Tabela 92.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – współdziałanie a status partnerski	126
Tabela 93.	Analiza <i>post hoc</i> – współdziałanie a status partnerski	126
Tabela 94.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – moralność a status partnerski	127
Tabela 95.	Analiza <i>post hoc</i> – moralność a status partnerski	127
Tabela 96.	Wyniki testu Kruskala–Wallisa – komunikatywność a status partnerski	127
Tabela 97.	Analiza <i>post hoc</i> – komunikatywność a status partnerski	128
Tabela 98.	Kompetencje wychowawcze a status partnerski	129
Tabela 99.	Korelacje tau Kendalla dla ekstrawersji i kompetencji wychowawczych (współdziałania i komunikatywności)	129

Tabela 100.	Korelacja tau Kendalla dla współdziałania i komunikatywności . . .	130
Tabela 101.	Korelacja tau Kendalla dla sumienności i moralności	131
Tabela 102.	Korelacja tau Kendalla dla otwartości na doświadczenia i kreatywności	131
Tabela 103.	Wyniki NEO-FFI dla przypadku 1	138
Tabela 104.	Wyniki EPQ-R dla przypadku 1	138
Tabela 105.	Wyniki <i>Testu kompetencji wychowawczych</i> dla przypadku 1	139
Tabela 106.	Wyniki NEO-FFI dla przypadku 2	141
Tabela 107.	Wyniki EPQ-R dla przypadku 2	142
Tabela 108.	Wyniki <i>Testu kompetencji wychowawczych</i> dla przypadku 2	142
Tabela 109.	Wyniki NEO-FFI dla przypadku 3	146
Tabela 110.	Wyniki EPQ-R dla przypadku 3	146
Tabela 111.	Wyniki <i>Testu kompetencji wychowawczych</i> dla przypadku 3	147
Tabela 112.	Wyniki NEO-FFI dla przypadku 4	150
Tabela 113.	Wyniki EPQ-R dla przypadku 4	151
Tabela 114.	Wyniki <i>Testu kompetencji wychowawczych</i> dla przypadku 4	151
Tabela 115.	Wyniki sumaryczne dla opinii rodziców	154
Tabela 116.	Opinie rodziców na temat kompetencji – podział ze względu na płeć badanych	154
Tabela 117.	Opinie rodziców na temat kompetencji – podział ze względu na wykształcenie	155
Tabela 118.	Opinie rodziców na temat kompetencji – podział ze względu na wiek	156
Tabela 119.	Opinie rodziców na temat kompetencji – podział ze względu na stopień niepełnosprawności dzieci	156
Tabela 120.	Porównanie opinii rodziców i wyników bezpośredniego badania oligofrenopedagogów	157

Szymon Godawa

Personality and educational competence of oligophrenopedagogues

Summary

The main purpose of the monograph is to further contribute to the theoretical literature on the subject of oligophrenopedagogy, providing information concerning personality and educational competences of oligophrenopedagogues, gained as a result of the study of these dispositions, as well as to inquire into the correspondence between the expectations of the scientific community and the actual characteristics and competences. Moreover, the author's intention has been to draw attention of the decision-makers to the criteria for qualifying students for pedagogical study programs, to develop a list of suggested changes in the educational system, and to propose an optimal method for selecting oligophrenopedagogues for special care institutions and centers.

A comprehensive approach to personality and educational competence consists in approaching this topic from different perspectives – in this case: both from the perspective of the parent of a child under the care of a given specialist, as well as from the scientific perspective, including personality psychology, pedeutology and oligophrenopedagogy. Such a look at an oligophrenopedagogue allows the author to delineate the most significant features of their personality, to create a multidimensional picture of their character.

The monograph's structure is typical for empirical studies. In the first chapter, the study describes the issues of personality, with emphasis on the personality traits of a special educator. In keeping with the book's aims, the author presents some (commonly known to psychologists) definitions of personality, theories related to this concept, and ways of researching this phenomenon. This has also allowed the author to select a guiding principle for the study and to adopt a strategy for diagnosing the personality of oligophrenopedagogues which takes into account the unique needs of people with intellectual disabilities. The second chapter is devoted to theories on the competencies of educators, with particular emphasis on the educational competencies of oligophrenopedagogues. Those competencies constitute dispositions which emerge at the intersection of motivation, emotions, skills, attitudes and knowledge, and which include a mature person in the processes of supporting the development of a less mature person. In the process of educating students of this profession, competencies constitute an extremely important category, since they can be formed and improved across a wide spectrum: from appropriate attitudes, through ways of effective communication, to the ability to cope with difficult situations. In the third – methodological – chapter, the author indicates the purpose and subject of the study, specifies research problems and hypotheses, and then selects methods, techniques and tools, and determines the scope and organization of the research.

In the main part of the monograph, which includes five chapters, the results of the author's research study are presented. The fourth chapter, "Oligophrenopedagogues in the Opinions of Oligophrenopedagogues – Group Interviews," discusses the focus group research. Applied by the author in the initial phase of the research, it has proved to be particularly useful in refining the tools for quantitative analysis. The fifth chapter contains the results of quantitative research on personality traits of oligophrenopedagogues according to the concept of the Big Five by P.T. Costa

and R.R. McCrae, who have distinguished in their model five main dimensions of personality: extraversion, neuroticism, openness to experience, conscientiousness, and agreeableness. The results have been differentiated according to age, place of work, education, method of obtaining qualifications and gender of the respondents. Chapter six presents a quantitative analysis of the educational competencies of oligophrenopedagogues. From the point of view of student selection and education, competencies are extremely important, especially since they determine how teachers and educators deal with their charges and their families. It is the responsibility of the academic community to educate the students with regard to the right attitudes, methods of effective communication and skills to resolve conflicts and disentangle oneself from difficult situations. The chapter presents the results of research on communication, cooperation, moral and creative competencies. Subsequently, the chapter analyzes the relationships between individual competencies and between competencies and selected personality traits.

The last chapter presents the results of case studies, which complement the quantitative research. The case studies provide a detailed insight into the lives of individual teachers, their beliefs and views, the way they work with their charges, and the determinants of their behavior in various social contexts. Thanks to this triangulation of research methods, the monograph presents the profile of an oligophrenopedagogue in the most comprehensive way possible. The publication will be helpful to researchers, as well as pedagogues and students of pedagogy (especially special education) seeking answers to questions regarding the direction their development as well as the characteristics of a teacher who works effectively with children with intellectual disabilities.

Redaktor
Katarzyna Szkaradnik

Projekt okładki
Łukasz Kliś

Redakcja techniczna
Małgorzata Pleśniar

Korekta
Lidia Szumigała

Łamanie tekstu
Marek Zagniński

Redaktor inicjujący
Paulina Janota

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.10.2022
Copyright © 2021 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce. Od 1.11.2022 publikacja dostępna na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach
4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna monografii zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu
w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl.

 <https://orcid.org/0000-0002-5603-0503>
Godawa, Szymon
Osobowość i kompetencje wychowawcze
oligofrenopedagogów / Szymon Godawa. - Katowice :
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2021

<https://doi.org/10.31261/PN.4029>
ISBN 978-83-226-4016-6
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-4017-3
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Druk i oprawa:
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9
71-063 Szczecin

Wydanie I. Arkuszy drukarskich: 12,0. Arkuszy wydawniczych: 13,0. Publikację wydrukowano na papierze Alto 90g.
PN 4029. Cena 29,90 zł (w tym VAT).

Monografia w znacznej mierze stanowi relację z badań, które miały na celu diagnozę cech osobowości i kompetencji wychowawczych oligofrenopedagogów, a zarazem sprawdzenie zgodności oczekiwań w tym zakresie ze stanem faktycznym. W pierwszym rozdziale omówione zostały teorie osobowości, sposoby jej badania oraz pożądane cechy oligofrenopedagogów. Drugi rozdział jest poświęcony analizie kompetencji nauczycieli, zwłaszcza kompetencji wychowawczych pedagogów specjalnych. W części metodologicznej opisano problemy badawcze, hipotezy, metody i narzędzia, a także organizację badań. W głównej części książki zaprezentowano przebieg badań fokusowych, analizy ilościowe wybranych cech osobowości i kompetencji oligofrenopedagogów (wyniki badań bezpośrednich), studia przypadków obejmujące cztery nauczycielki, a ponadto opinie rodziców dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Zaletą książki jest interdyscyplinarne spojrzenie na postać oligofrenopedagoga, pozwalające stworzyć jego wielowymiarowy obraz. Publikacja będzie pomocna pracownikom naukowym, a także pedagogom i studentom pedagogiki specjalnej poszukującym odpowiedzi na pytania, w jakim kierunku powinien przebiegać ich rozwój i czym powinien się charakteryzować nauczyciel skutecznie pracujący z podopiecznymi z niepełnosprawnością intelektualną.

Cena 29,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4017-3

9 788322 640173

Więcej o książce

